

První sníh.

Foto Ing. Petr Kokeš

JAKÝ BYL ROK 2001

Není asi nic zvláštního na tom, že vždy s koncem kalendářního roku, tou tradiční připomínkou běhu času, přichází člověku s větší naléhavostí na mysl otázka, co nás čeká v roce budoucím a jaký vlastně byl ten rok, který jsme právě prožili. Nalézt odpověď na tuto otázku ovšem nebývá snadné a dnes je to ještě o to těžší, že vědecký a technický pokrok i společenský vývoj na přelomu druhého a třetího tisíciletí se ubírají až příliš rychlým tempem. Učinit si dnes představu bytí jen o nejbližší budoucnosti vyžaduje vedle hluboké informovanosti i notnou dávku fantazie. A pak je tu ještě otázka, z jakého úhlu se vůbec pokoušet o vizi nebo hodnocení. Pluralita názorů a diskursů už není jen programovým prohlášením, ale realitou postmoderní doby a jakékoliv hledání jediné pravdy nepřichází v úvahu. A tak mne napadá, že především bych měl říci, že ani tyto řádky nejsou ničím víc, než jen prostým zamyšlením nad prožitým rokem, zamyšlením, které si neklade za cíl zodpovědět dosud nezodpovězené otázky.

V mnohém mi ten letošní rok 2001 připomíná první roky 20. století. Tenkrát, oslnění rozvojem vědy a technologií, si také lidé mysleli, že technický pokrok bude zárukou klidného vývoje světa. Rozčarování přišlo brzy - v podobě 1. světové války. Zdá se, že poučení jsme si z toho nevzali. Jen filosofové v uplynulém půlstoletí připomínali, že svět je třeba nazírat jinak. Ale málokdo jim naslouchal. A kromě toho ani ti filosofové se vždy neubránili iluzím vyvěrajícím z ideologií (viz například Martin Heidegger, který ve čtyřicátých letech věřil, že záchrana západní kultury před *asiatismem* přicházejícím z Ruska, ale i před *amerikanismem*, je dějinným posláním Německa). Pohodlnější bylo nechat se vést a spokojeně plout ve směru nuceně konzumní orientace. A tak není divu, že - řečeno slovy Karla Kosíka - „jako producent i oběť euroamerické kultury proměňuje moderní člověk svůj život v nepřetržitý sled grimas, bojí se všeho, co ohrožuje jeho pohodlí a lituje každé promeškané příležitosti, která mu slibovala vzestup

SLOVA

K ZAMYŠLENÍ

„Podle moderní vědy je svět kauzální a předpověditelný, a proto je vysvětlitelný. Pro novou vědu to takto neplatí, předpověditelnost rozhodně odmítá, stejně jako tradičně chápanou kauzalitu. Postmodernisté mluví místo o kauzalitě o „intertextualitě“, čímž chtějí říci, že každý text (jev, děj) souvisí s každým textem. Shodují se v tom s teorií chaosu nové vědy, která počítá s něčím podobným: „Motýl vířící dnes vzduch v Pekingu může v příštím měsíci změnit systémy bouří v New Yorku,“ píše ve své knize o chaosu J. Gleick.

Není-li kauzality a předpověditelnosti, není samozřejmě také objektivita, tak jak ji chápala klasická věda, protože v poznávacím procesu není možno oddělit subjekt a objekt. S tím by souhlasila také nová věda, i když asi ne tak sebevědomě jako postmodernisté. Spíše by se shodla s těmi „mírnými“ z nich, kteří požadují vědu soustředěnou na člověka, tedy v určitém smyslu na „subjekt“, a ne na chladný objekt, na lhostejné „věci“ moderní vědy. Moderní věda tvrdila, že je přísně neutrální, že nevnáší do poznávacího procesu žádné hodnoty. Bylo to často sice spíše přání než skutečnost, jako ideologie to ale fungovalo. Toto farizejství postmodernisté odmítají, odmítají ale zároveň vědě předepisovat nějakou specifickou morálku nebo systém hodnot (kromě obecné slušnosti, vnitřní morálky a občanské ctnosti, dodávají většinou „měkcí“), protože nemají „objektivní“ kritéria dovolující rozlišit lepší či horší hodnoty. Morálka je přece věcí kultur, je tolik morálek, kolik je kultur, a všechny kultury mají stejnou hodnotu (...) Jediné, co lze od vědy, či spíše vědce očekávat, je, že bude své hodnotové preference otevřeně a čestně deklarovat...“

Úryvek z eseje Dušana Třeštíka „Věda se usmívá pod vousy“. In Třeštíka D. *Myslití dějiny*. Praha, Litomyšl : Paseka, 1999.

PF 2002

Děkujeme všem lékařům, zdravotním sestřám a všem ostatním zdravotnickým i administrativním a technickým pracovníkům za jejich úsilí, jímž v průběhu roku přispěli k dobrým výsledkům a rozvoji Fakultní nemocnice a Lékařské fakulty UK v Hradci Králové.

Přejeme všem radostné Vánoce a hodně pracovních úspěchů a osobní spokojenosti v novém roce 2002.

Vedení
Fakultní nemocnice
Hradec Králové

Vedení Lékařské fakulty
v Hradci Králové Univerzity
Karlovy v Praze

Listopad 1989 na fotografiích Jana Tišera

Dne 14. listopadu 2001 byla ve výstavních prostorách budovy teoretických ústavů Lékařské fakulty UK slavnostně zahájena výstava fotografií Jana Tišera, připomínajících listopadové události roku 1989. Vernisáže se zúčastnili děkan fakulty prof. Ivo Šteiner, proděkan prof. Miroslav Červinka, doc. Miroslav Kuba a doc. Alena Stoklasová, předseda Akademického senátu Univerzity Karlovy doc. Vladimír Geršl, předseda Akademického senátu královéhradecké Lékařské fakulty UK prof. Pravoslav Stránský, ředitel Fakultní nemocnice doc. Leoš Heger a řada dalších pracovníků fakulty a nemocnice. Pohřichu však chybělo větší zastoupení studentů.

Autor fotografií MUDr. Jan Tišer - v době listopadových událostí student naší fakulty, dnes lékař Kardiochirurgické kliniky FN (promoval v r. 1991) - v krátké úvodní promluvě poukázal na skutečnost, že většina vystavených snímků zachycuje lidi, kteří spolu hovoří. Diskusi

MUDr. Jan Tišer

označil za základní, ale bohužel ne vždy dost důsledně uplatňovaný nástroj svobodné společnosti: „Kdyby se průběžně v demokratické společnosti o problémech diskutovalo a následně se problémy věcně - nikoli osobně a zjiště - řešily, nebyly by revoluce nutné.“ Posteskl si také, že dnes, více než deset let po revoluci, zůstává prostor pro svobodný projev názoru stále málo využitý a ve společnosti jako by převládala apatie.

Poté proslovil své zamyšlení nad listopadovými událostmi doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové. O tom, proč právě on byl požádán o úvodní slovo při zahájení výstavy, se ve své promluvě zmínil MUDr. Jan Tišer: docent Heger byl v listopadových dnech roku 1989 mezi prvními, kdo z učitelů přišli mezi studenty, a zcela otevřeně a jednoznačně tehdy vyslovil podporu jejich konání. (Projev doc. Hegera na vernisáži otiskujeme v plném znění na s. 5). Redakce

SAMETOVÁ REVOLUCE 1989 A MY

(K ZAHÁJENÍ VÝSTAVY FOTOGRAFIÍ JANA TIŠERA)

Doc. MUDr. LEOŠ HEGER, CSc.

Zamyšlení je věnováno památce docenta Zdeňka Černocho, velkého muže Lékařské fakulty a Fakultní nemocnice, který dne 30. října t. r. odešel navždy z tohoto světa. Muže, kterého nebylo slyšet tolik jako řadu jiných před listopadem i po listopadu, ale muže, který moudrostí, vyrovnanou povahou a vysokým morálním standardem hluboce ovlivnil myšlení mnohých.

Vystoupení k zahájení výstavy fotografií z revoluce 1989 jsem přislíbil proto, že MUDr. Jan Tišer, autor výstavy, je osobností, typem lékaře a člověkem, který zaslouží za své aktivity uznání. Když mě však vyzval, chvíli jsem nejprve váhal, jednak vzhledem ke svému limitovanému nadšení pro historii a zároveň také proto, že argument, že jsem neodmítl mluvit před studenty v době, když listopadová revoluce začínala, zní sice dobře, ale platí jen pro revoluční dobu. Vystupovat v tehdejší době pro mne bylo svým způsobem velmi snadné. Neměl jsem ani trochu pocit, že něco riskuji a nastupující politické změny se mi jevíly jako naprosto přímočará a vyhraná záležitost. Možná jsem se tehdy podvě-

domě zařadil do průměrného národního standardu, protože naším tradičním zvykem je měnit věci spíše revolučně, nežli je trpělivě analyzovat, reorganizovat, kultivovat a plynule vylepšovat. Je ovšem faktem, že na konci dvou desetiletí postupné degenerace by to bývala nebyla správná alternativa.

KONEC OSMDESÁTÝCH LET

Když 17. listopadu 1989 začala revoluce, vzaly věci velmi rychlý spád, i když, při zpětném pohledu, bylo hezkých pár měsíců jasné, že situace již není normální. Možná znáte rýnské vodopády na hranici Švýcarska a Německa, malý evropský přírodní zázrak. Mohutná řeka klesá, postupně se zrychluje a pak se najednou zlomí a tisíce tun padají přes práh, který tu čeká na vody, které se jen pár desítek kilometrů zpět vydávají na cestu z poklidného, zdánlivě neměnného jezera.

Perestrojka v Rusku, sílící disidentská hnutí a pomalá generační výměna v napůl rozložené společnosti byly asi prameny vývoje, který budou ještě dlouho hodnotit historici. To, co však viděl jen trochu vnímavý občan na vlastní oči ke konci osmdesátých let, bylo už dost jasné rozbíhání řeky, která postupně nabírala proud a sílila. Budu-li hodnotit subjektivně nejmarkantnější události, které mi utkvěly v paměti, musím zmínit slavný stranický projev Miloše Jakeše na Červeném Hrádku, kde se nezapomenutelně zesměšnil jako „kúl v plotě“, dále vydání Pecháčkovy knihy „Vážení přátelé, Ano“, která byla nejen geniálním a vysmívajícím se líčením fantaskního marasmu doby, ale také dokladem, že cenzura je již rozložena. Objevily se Zemanův článek v Technickém magazínu, analyzující pokřivené ekonomické a společenské uspořádání země ze systémového pohledu, petice Stanislava Devátého „Několik vět“,

filmové zpracování zmíněné Pecháčkovy knihy, na jehož podzimní premiéře obecnostvo řvalo smíchy. Mezi tím turisté z NDR okupovali pražskou západoněmeckou ambasádu a Pražané jim nosili přes plot jídlo a pití. Byla to úžasná doba, plná velkého očekávání a napětí. A pak to ruplo.

To, co následovalo po studentském pochodu Prahou a události na Národní třídě, odstartovalo bláznivý koloběh událostí, do kterého se zapojil i Hradec Králové a které jsme prožívali velmi intenzivně. Studentské demonstrace i demonstrace v ulicích se táhly řadu dní. Založili jsme tehdy v nemocnici jako naprostí samozvanci stávkový výbor, vydávali jsme revoluční bulletin, chodi-

li na občanské fórum v divadle, řečnili na revolučních schůzích a v rozhlase a vzájemně se přesvědčovali a tak trochu amatérsky přebírali důležité činnosti a funkce. Věci se pak jen postupně zklidňovaly, začaly profesionalizovat a přešly do rutinní práce. Vznikl nový vysokoškolský zákon, ustavily se akademické senáty, děkanem se stal prof. Lubor Vokrouhlický, na-lezen byl a ze skryše opočenské nemocnice vytažen ředitel nemocnice Ivan Drašner, rozpadl se Krajský ústav národního zdraví, proběhly konkursy na nové šéfy klinik a kateder a také pár, i když naštěstí jen málo, personálních dramát, jako na ortopedii, gynekologii, stomatologii či katedře lékařské chemie. Nenápadně však zase začala převládat normální práce, díky svobodě začali lidé odjíždět do zahraničí, na dlouhodobých pobytech zmizely výrazné osobnosti, které se zase až později začaly objevovat zpět na domácí půdě, a život se dostal postupně do běžných kolejí.

GENERAČNÍ VZTAHY V REVOLUCÍCH A V NORMÁLNÍM ŽIVOTĚ

Události v Hradci Králové, na Lékařské fakultě a v nemocnici, nejsou asi příliš zdokumentovány a detaily, co kdo řekl, jak se choval, kdy vystoupil a podobné, se dnes již těžko dávají dohromady. Co je však důležitější je obecný odkaz studentských revolucí ke vztahu generací, který je věčným lidským tématem. Listopadovou revoluci dělali navenek mladí lidé, kteří byli vidět spolu s herci nejvíce, i když kořeny byly asi hlubší. Jak dopadli tito mladí lidé? Jistě velmi různě, jak to v životě bývá, i když o některých je dnes velmi slyšet jako o úspěšných vědcích, lékařích, obchodnících, politicích či umělcích. Někteří jsou však na druhou stranu otráveni a dnešní lékaři a lékařky,

naši dřívější revoluční studenti, k tomu mají jistě řadu důvodů. O tom však nechci mluvit a zdůrazňuji jenom otázku generačních vztahů, zejména proto, že jak v životě obecně, tak i v medicíně mnohonásobně platí, že něco dokázat je velmi cenné, ale že přitom ještě mnohem významnější je schopnost předat tyto znalosti a umění mladým lidem a následovníkům.

Je málo připomínaným faktem, že geniální objevy, vynálezy, umělecká díla a mimořádné činy na obrazech oslavovaných zralých mužů a žen obvykle vznikají či alespoň se připravují ve věku, ve kterém jejich nositelé příliš respektu nebudí, pokud se zrovna nemluví o hektických revolučních dobách. Je to možná troufalé říkat na půdě školy, která se hodně snaží hledat mezi svými studenty talenty a oceňovat je a vytvářet pro ně vhodné podmínky. To je relativně snazší stránka věci, protože v historii se lze poučit, že svatému Václavu bylo v době, kdy se zapsal do dějin, něco okolo 20 let, Mozart, Michelangelo, Kafka, Čapek, Einstein, Fermi, Edison, Kašpar, Lindbergh, Hillary, to všichni byli lidé, kteří založili svoji slávu na činech, kterými obohatili lidstvo ve věku 20 až 30 let, a chcete-li případ lékaře, kde je to těžší než v oborech, které vznikají a vyžadují jen chytrost a invenci a ne zkušenosti, jako byli začátkem 20. století obor atomová fyzika či v poslední třetině 20. století počítačová věda a technika, tak pro takový příklad není třeba chodit daleko. Antonín Fingerland byl jistě ve svých 30 letech známým primářem a zakladatelem vědecké medicíny v Hradci Králové.

Ovšem hledání talentů není vše. Naslouchání celé mladé generaci a vytváření plošných podmínek není už tak jednoduché. Zmínil jsem Fingerlanda, musím zmínit i druhého velikána hradecké medicíny - Bedrnu. Cokoliv o něm bylo napsáno, má vždy dva aspekty: medicínský a výchovný. Všichni jeho žáci se ve vzpomínkách shodují v tom, jaký byl skvělý učitel a kolik prostoru jim nechal pro rozvoj, ale žádný z nich po něm to nedokázal tak úspěšně zopakovat, i když prostředí doby jistě, ale jen z části, sehrálo svoji vinu. Nevím, jestli současná generace přednostů je lepší, ale rozhodně není na škodu stále opakovat, že být dobrým šéfem kliniky či katedry znamená jenom vykazovat vlastní publikace, cesty do zahraničí, špičkové operace a další. Ještě důležitější jsou operace atestantů, které jim starší přenechávají, aby se mohli učit, a publikace a cesty celého týmu, který je veden, protože dobré vedení je, podle jedné z pouček moderního managementu, dosahování cílů pro-

střednictvím jiných lidí. Rozuměj ovšem: cílů týmu a cílů celé organizace, nikoliv cílů osobních.

ZDRAVÁ BUDOUCNOST?

Zdá se, že jsem se od tématu vzpomínek na revoluci před dvanácti lety dostal dost stranou, ale má to určitou vnitřní logiku jak pro školu, tak nemocnici a nakonec i pro mě osobně. Jestli jsme jistým nepatrným zrnkem každý z nás přispěli k zdárnému průběhu hektických událostí po 17. listopadu 1989, nemělo by smyslu o tom mluvit, pokud bychom nebyli ochotni měnit věci nadále a podstupovat rizika, že nás mladší předběhnou, že udělají díky svým nezkušenostem chyby, že nás budou kritizovat. Věřím však pevně, a jako žák skvělých a velkorysých učitelů si mohu dovolit přesvědčivě tvrdit, že vytváření prostoru pro mladší generace je ta nejlepší prevence proti zkosnatění a neúspěšnému vývoji toho, co se snažíme řídit.

Neměli bychom slavit mladé lidi jenom kvůli jejich studentským revolučním činům. Měli bychom více slyšet jejich výtky, které se týkají výuky, postoje učitelů, možností rychlého atestačního růstu, úrovně platů a další. Každý člověk, včetně mladých lidí, se musí samozřejmě naučit řešit své problémy tak, že začne nejprve u sebe. Ale musíme na to pamatovat i my starší, my všichni, kdo jsme zatím v nějakých důležitějších pozicích. Je mnoho věcí a nepříznivých okolností, které ovlivňují existenci našich institucí, a pravděpodobně to nikdy a nikde nebude lepší. Jestliže však nedáme dostatečný prostor mladým lidem a podřízeným a nebudeme se snažit o to, aby měli možnost mnohem rychlejšího růstu, pro což máme neskonale mnoho možností, bude naopak ještě hůř a bude mnoho našich konkurentů, kteří nás předběhnou. Jsem hluboce přesvědčen, že je to pro nás nejen jeden z odkazů listopadové revoluce, ale zároveň je to odkaz celé historie lidstva, které se úspěšně vyvíjí hlavně díky pozitivnímu efektu předávání znalostí, postojů a zručností.

Dovolte mi proto, abych zakončil tuto účelově interpretovanou vzpomínku na listopad 1989 parafrází směsice svých oblíbených sloganů. Zaprvé: za generační konflikty může převážně generace starší. A zadruhé: vážit si mladé generace a jiných názorů a vytvářet pro jejich rozvoj dobré podmínky je z mého pohledu nejen vysoce etické. Je to v tomto případě i mimořádně praktické.

NOVĚ JMENOVANÍ DOCENTI

V průběhu druhé poloviny letošního kalendářního roku byli jmenováni docenty tito pracovníci Lékařské fakulty UK v Hradci Králové a Fakultní nemocnice Hradec Králové:

Podle § 72 odst. 11 zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách jmenoval rektor Univerzity Karlovy v Praze s účinností od 1. srpna 2001 **MUDr. Vladimíra Černého, Ph.D., FCCM**, přednostu Kliniky anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny Lékařské fakulty UK v Hradci Králové a Fakultní nemocnice Hradec Králové, **docentem pro obor anesteziologie a resuscitace**.

Podle § 71 zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách jmenoval rektor Vojenské lékařské akademie J. E. Purkyně v Hradci

Králové dne 24. září 2001 **Ing. Zdeňka Fialu, CSc.**, odborného asistenta Ústavu hygieny a preventivního lékařství Lékařské fakulty UK v Hradci Králové **docentem v oboru hygieny**.

Podle § 72 odst. 11 zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách jmenoval rektor Univerzity Karlovy v Praze s účinností od 1. listopadu 2001 **MUDr. Jana Harrera, CSc.**, odborného asistenta Kardiologické kliniky Lékařské fakulty UK v Hradci Králové a Fakultní nemocnice Hradec Králové, **docentem pro obor kardiologie**.

Všem jmenovaným pánům docentům upřímně blahopřejeme a přejeme jim mnoho dalších úspěchů ve vědecké, pedagogické a lékařské práci i v osobním životě. *Redakce*